NARODOWY
BANK POLSKI

Styczeń 2024 r.

Informacja o kartach płatniczych III kwartał 2023 r.

NARODOWY
BANK POLSKI

Styczeń 2024 r.

Informacja o kartach płatniczych III kwartał 2023 r.

Departament Systemu Płatniczego
Warszawa, 2024 r.

Opracował:
Departament Systemu Płatniczego
Wydział Analiz Instrumentów Płatniczych

Narodowy Bank Polski
00-919 Warszawa
ul. Świętokrzyska 11/21
tel.: +48 22 185 10 00
faks.: +48 22 185 10 10
www.nbp.pl

Niniejsze opracowanie i jego poprzednie edycje dostępne są na stronie internetowej NBP
https://nbp.pl/system-platniczy/dane-i-analizy/karty-platnicze/

© Copyright Narodowy Bank Polski, 2024

Spis treści

Streszczenie 3
1. Karty płatnicze w obiegu 5
1.1 Liczba kart 5
1.2 Struktura kart płatniczych według sposobu rozliczania transakcji 5
1.3 Struktura kart płatniczych według schematów kartowych 7
1.4 Struktura kart płatniczych według technologii zapisu danych 7
1.5 Zbliżeniowe karty płatnicze 8
2. Transakcje kartami płatniczymi 9
2.1 Liczba transakcji 9
2.2 Wartość transakcji 10
2.3 Transakcje bezgotówkowe 10
2.4 Transakcje zbliżeniowe 12
3. Infrastruktura rynku kart płatniczych 14
3.1 Bankomaty 14
3.2 Akceptanci 16
3.3 Punkty handlowo-usługowe 16
3.4 Terminale POS 16
3.5 Punkty oferujące wypłaty sklepowe (*cash back*) 17
Tabele 19
Spis wykresów 23
Spis tabel 24

Streszczenie

Na koniec września 2023 r. na krajowym rynku wydanych było 45,0 mln kart płatniczych, tj. o 160,1 tys. więcej (wzrost o 0,4%) w porównaniu z końcem czerwca 2023 r. Podstawową kategorią kart w Polsce pozostawały karty debetowe (85,1%). Ich liczba w analizowanym okresie zwiększyła się o 559,8 tys. i na koniec września 2023 r. wyniosła 38,3 mln. Drugą najliczniejszą kategorią kart w Polsce były karty kredytowe (10,9%), których liczba wyniosła 4,9 mln (wzrost o 24,0 tys. w porównaniu z końcem czerwca 2023 r.).

Cechą charakterystyczną polskiego rynku usług płatniczych jest dominujący udział zbliżeniowych kart płatniczych. Na koniec września 2023 r. było 43,6 mln takich kart. W III kw. 2023 r. liczba kart zbliżeniowych zwiększyła się o 386,5 tys., a ich udział w ogólnej liczbie kart płatniczych wyniósł 96,9%.

Według danych od wydawców kart płatniczych, w III kw. 2023 r. przeprowadzono 2,6 mld transakcji kartami płatniczymi o łącznej wartości 312,0 mld zł. W porównaniu z kwartałem poprzedzającym zwiększyła się zarówno liczba tych transakcji (o 4,1%), jak i ich wartość (o 3,2%). W analizowanym okresie karta płatnicza posłużyła klientom średnio 58,7 razy do realizacji transakcji zarówno gotówkowych, jak i bezgotówkowych (w II kw. 2023 r. – 56,6). Natomiast średnia wartość pojedynczej transakcji dokonanej przy użyciu karty płatniczej wyniosła 118,1 zł.

W III kw. 2023 r. przeprowadzono 2,5 mld transakcji bezgotówkowych przy użyciu kart, co w porównaniu z II kw. 2023 r. oznacza wzrost o 4,4%. Transakcje bezgotówkowe stanowiły 94,9% liczby wszystkich transakcji kartami płatniczymi. Pozostałe 5,1% to transakcje gotówkowe, czyli wypłaty z bankomatów, wypłaty w kasach banków lub wypłaty sklepowe (*cash back*). W analizowanym okresie wartość transakcji bezgotówkowych wzrosła o 3,6% do 179,5 mld zł. Karta płatnicza była wykorzystana do realizacji takich transakcji średnio 55,7 razy (w II kw. 2023 r. – 53,5). Średnia wartość pojedynczej płatności bezgotówkowej wyniosła 71,6 zł.

Według danych od agentów rozliczeniowych na koniec września 2023 r. w Polsce zainstalowanych było 1,3 mln terminali płatniczych, od końca czerwca 2023 r. przybyło ich 15,9 tys. (wzrost o 1,3%). Liczba akceptantów wyposażonych w terminale wynosiła 577,7 tys., co oznacza jej spadek w III kw. 2023 r. o 5,0 tys. (o 0,9%). Zmniejszyła się także liczba punktów handlowo-usługowych, które są przystosowane do akceptacji kart płatniczych. Na koniec września 2023 r. było ich 890,9 tys. tj. o 14,2 tys. mniej w porównaniu z końcem czerwca 2023 r.

Wartość transakcji kartami płatniczymi dokonanych w Internecie wyniosła 10,0 mld zł i była większa o 86,0 mln zł w porównaniu z II kw. 2023r. (wzrost o 0,9%). Równocześnie w analizowanym okresie o 4,2% zmniejszyła się liczba takich transakcji. W III kw. 2023 r. odnotowano 62,1 mln transakcji kartami płatniczymi realizowanych w Internecie.

Na koniec września 2023 r. usługę wypłaty sklepowej (*cash back*) oferowało 285,2 tys. placówek. W III kw. 2023 r. sieć tych placówek zwiększyła się o 2,6 tys. podmiotów. Liczba terminali przystosowanych do realizacji tej usługi. zwiększyła się o 15,7 tys. (4,2%). W analizowanym kwartale zarejestrowano 6,4 mln wypłat sklepowych (*cash back*) na kwotę 1,1 mld zł. W porównaniu z poprzedzającym kwartałem wzrosła zarówno liczba tych wypłat (o 1,4%), jak i ich wartość (o 4,8%).

Na koniec września 2023 r. w Polsce funkcjonowało 21,8 tys. bankomatów, od końca czerwca 2023 r. sieć bankomatów zwiększyła się o 57 urządzeń. W III kw. 2023 r. zrealizowano 127,5 mln transakcji wypłat z bankomatów (spadek o 6,3% w porównaniu z kwartałem poprzedzającym). Wartość tych wypłat wyniosła 102,9 mld zł, a średnia wartość wypłaty z bankomatu zwiększyła się do 806,6 zł.(tj. o 0,2% w porównaniu z II kw. 2023 r.).

1. Karty płatnicze w obiegu

1.1 Liczba kart

Według danych od wydawców kart płatniczych[1], na koniec września 2023 r. na polskim rynku było w obiegu 45,0 mln kart płatniczych, czyli o 160,1 tys. więcej niż na koniec czerwca 2023 r. W III kw. 2023 r. liczba kart wzrosła o 0,4%. Liczba kart aktywnych, tj. kart, którymi dokonano co najmniej jednej transakcji gotówkowej bądź bezgotówkowej w danym kwartale, wyniosła na koniec września 2023 r. 33,5 mln, co stanowiło 74,3% wszystkich wyemitowanych kart płatniczych (wykres 1). W analizowanym okresie liczba kart aktywnych zwiększyła się o 379,2 tys. (o 1,1%).

Wykres 1. Liczba kart płatniczych oraz liczba kart płatniczych aktywnych w okresie IV kw. 2019 r. – III kw. 2023 r.

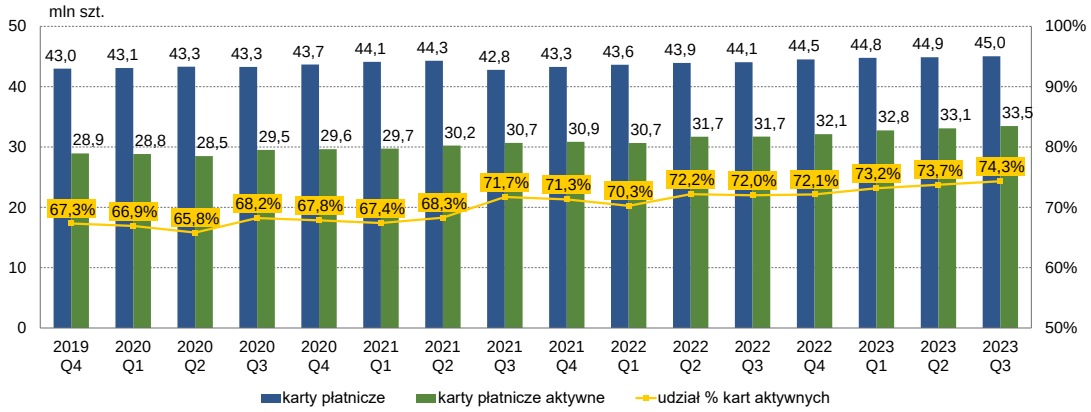

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart płatniczych

1.2 Struktura kart płatniczych według sposobu rozliczania transakcji

Na koniec września 2023 r. największy udział (85,1%) w polskim rynku kart płatniczych – podobnie jak we wcześniejszych okresach – miały karty debetowe (wykres 2). Na drugiej pozycji pod względem liczby (10,9%) były karty kredytowe. Karty przedpłacone stanowiły 3,6% wszystkich kart. Najmniej liczną kategorię były karty obciążeniowe, ich udział w rynku wyniósł 0,4%.

[1] Dane o liczbie kart płatniczych w Polsce są publikowane na stronie internetowej NBP: https://static.nbp.pl/systemy/platniczy/karty_liczba.xlsx

Wykres 2. Struktura wydanych kart płatniczych według rodzaju kart i poszczególnych systemów kartowych na koniec II i III kw. 2023 r.

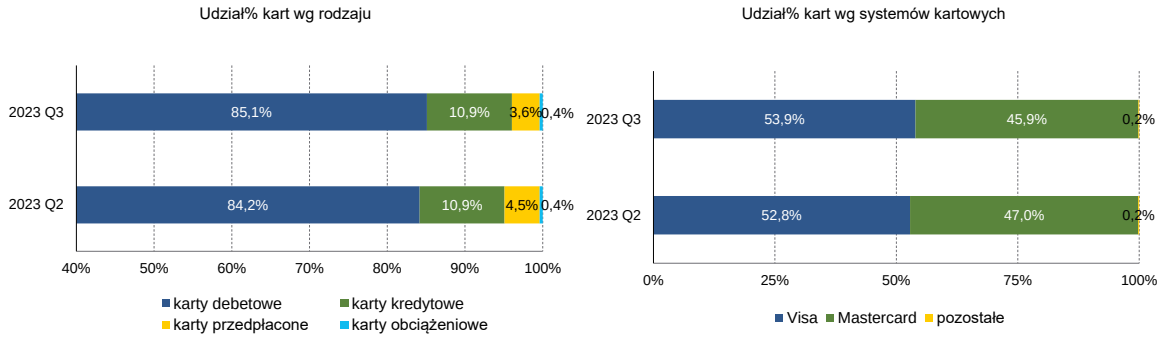

Źródło: dane od wydawców kart płatniczych

Karty debetowe umożliwiają dokonywanie zakupów lub wypłatę gotówki tylko do salda środków na rachunku bankowym, tj. do kwoty zgromadzonych środków, bądź – w przypadku przyznania przez bank kredytu w rachunku bieżącym – do wysokości ustalonego przez bank limitu (bank pobiera odsetki za wykorzystanie takiego kredytu). Przy dokonywaniu transakcji każdorazowo (za wyjątkiem transakcji dokonywanych w trybie *off-line*) weryfikowana jest karta płatnicza oraz dostępność środków na rachunku bankowym. Karty debetowe są wydawane przez większość banków standardowo w pakiecie do każdego rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego. Na koniec września 2023 r. liczba kart debetowych wyniosła 38,3 mln (było ich więcej o 559,8 tys. niż na koniec czerwca 2023 r.).

Karty kredytowe umożliwiają posiadaczowi skorzystanie z oferowanego przez bank limitu kredytowego. Bank w ofercie dotyczącej kart kredytowych wyznacza zazwyczaj posiadaczowi tzw. okres bezodsetkowy. Na okres ten składa się miesięczny okres rozliczeniowy (28-31 dni) oraz okres na spłatę zadłużenia bez naliczania odsetek, który może trwać od 20 do 29 dni w zależności od banku i rodzaju karty. Użytkownik karty, po otrzymaniu miesięcznego zestawienia dokonanych transakcji, może spłacić zadłużenie – do dnia ustalonego jako termin spłaty zadłużenia – w całości (bez poniesienia kosztów odsetek) lub w części (odsetki zostaną naliczone od niespłaconej kwoty za okres od daty wykonania transakcji, a nie od terminu na dokonanie spłaty). Posiadanie karty kredytowej nie jest związane z koniecznością otwarcia rachunku bieżącego w banku wydającym kartę kredytową. Na koniec września 2023 r. liczba kart kredytowych wyniosła 4,9 mln. W III kw. 2023 r. ich liczba zwiększyła się o 24,0 tys., tj. o 0,5%.

Wartość kredytów zaciągniętych w rachunkach kart kredytowych wyniosła w Polsce na koniec września 2023 r. 13,8 mld zł, co oznacza spadek o 0,1% w porównaniu z końcem czerwca 2023 r. Udział kredytów zagrożonych w ogólnej wartości kredytów udzielonych w rachunkach kart kredytowych wyniósł 6,8% i wzrósł w analizowanym okresie o 0,3 pkt. procentowego.

Karty przedpłacone (*prepaid cards*) umożliwiają dokonywanie płatności z wykorzystaniem środków dostępnych na przypisanym do karty rachunku płatniczym. Przed użyciem karty rachunek ten należy zasilić środkami, np. zlecając przelew w serwisie bankowości internetowej.

Na koniec września 2023 r. liczba kart przedpłaconych wyniosła 1,6 mln, było ich mniej o 423,9 tys. niż na koniec czerwca 2023 r.

Karty obciążeniowe (*charge cards*) pozwalają na korzystanie z przyznanego miesięcznego limitu kredytowego. Rachunek posiadacza karty obciążeniowej jest obciążany przez bank – z reguły raz w miesiącu – kwotą należności z tytułu wykorzystania limitu kredytowego. W analizowanym kwartale liczba kart obciążeniowych zwiększyła się o 0,2 tys. (0,1%) i na koniec września 2023 r. wyniosła 178,1 tys.

1.3 Struktura kart płatniczych według schematów kartowych

Na koniec września 2023 r. na polskim rynku przeważającą pozycję wśród organizacji płatniczych, z logo których są wydawane karty płatnicze, nadal utrzymywała organizacja Visa. Do tej organizacji należało 53,9% wydanych w Polsce kart płatniczych (więcej o 1,1 pkt. procentowego niż na koniec czerwca 2023 r.). Natomiast drugie miejsce – z 45,9% udziałem w rynku – zajmowała organizacja Mastercard (wykres 2). Udział pozostałych kart, w tym głównie kart własnych banków, nie zmienił się i wyniósł 0,2%.

1.4 Struktura kart płatniczych według technologii zapisu danych

Karty płatnicze są także klasyfikowane ze względu na zastosowaną w nich technologię zapisu danych. Można wyróżnić cztery podstawowe kategorie kart: wyposażone tylko w pasek magnetyczny, z paskiem magnetycznym i mikroprocesorem (tzw. karty hybrydowe), wyposażone tylko w mikroprocesor oraz wirtualne (tabela 1, str. 19).

Na koniec września 2023 r. w obiegu było 43,5 mln kart hybrydowych (wzrost o 589,0 tys. w porównaniu z końcem czerwca 2023 r.). Karty hybrydowe dominują na krajowym rynku, stanowiły one 96,6% wszystkich kart płatniczych w Polsce.

W analizowanym okresie liczba kart wyposażonych wyłącznie w pasek magnetyczny zmniejszyła się o 402,5 tys. (o 42,0%) i na koniec września 2023 r. wyniosła 555,9 tys. Karty wyposażone wyłącznie w pasek magnetyczny miały 1,2% udziału w polskim rynku kart płatniczych. Natomiast liczba kart wyposażonych tylko w mikroprocesor EMV spadła o 30,2 tys. do 184,7 tys. na koniec września 2023 r. Karty te stanowiły 0,4% ogólnej liczby wydanych kart.

Na krajowym rynku płatniczym występują również tzw. karty wirtualne, służące do dokonywania płatności w Internecie oraz płatności mobilnych. Na koniec września 2023 r. liczba takich kart wynosiła 804,1 tys. (więcej o 3,9 tys. niż na koniec czerwca 2023 r.). Udział tych kart w ogólnej liczbie kart płatniczych wyniósł 1,8%.

1.5 Zbliżeniowe karty płatnicze

Według danych przekazanych przez wydawców kart płatniczych, na koniec września 2023 r. w obiegu znajdowało się 43,6 mln kart z funkcją zbliżeniową, które umożliwiają dokonanie transakcji płatniczej przez zbliżenie karty do terminala POS. W III kw. 2023 r. liczba tych kart zwiększyła się o 386,5 tys., tj. o 0,9% (tabela 3, str. 20). W rezultacie udział kart zbliżeniowych w krajowym rynku kart płatniczych osiągnął na koniec września 2023 r. rekordowe 96,8% (wykres 3).

Wykres 3. Liczba wyemitowanych kart zbliżeniowych oraz udział kart zbliżeniowych w liczbie wszystkich kart płatniczych w okresie IV kw. 2019 r. – III kw. 2023 r.

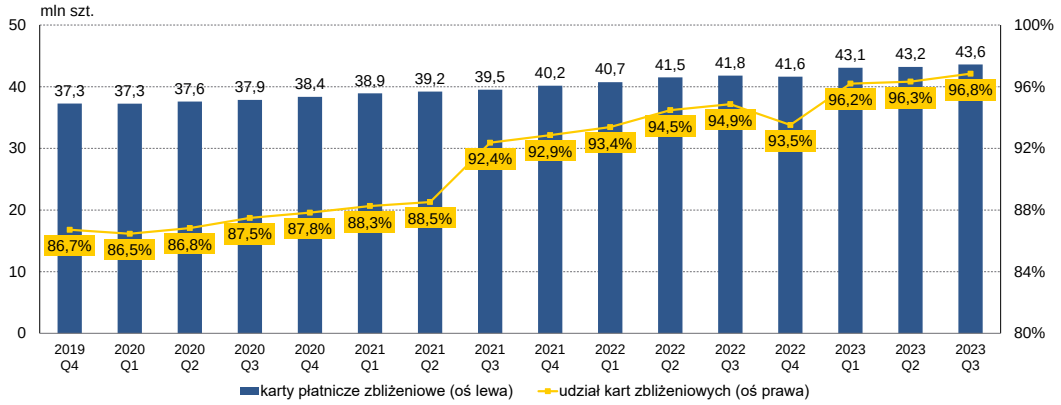

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart płatniczych

Oprócz kart zbliżeniowych na polskim rynku funkcjonują inne nośniki umożliwiające dokonywanie płatności zbliżeniowych. Są to telefony (smartfony), zegarki, opaski. Dokonywanie transakcji zbliżeniowych tymi nośnikami wymaga wcześniejszego powiązania tradycyjnej karty płatniczej ze wspomnianymi nośnikami (zazwyczaj przy pomocy dedykowanej aplikacji zainstalowanej w telefonie). Na koniec września 2023 r. wszystkich zbliżeniowych instrumentów płatniczych, bazujących na kartach płatniczych, było łącznie 55,4 mln. W III kw. 2023 r. ich liczba zwiększyła się o 1,1mln (o 2,0%).

2. Transakcje kartami płatniczymi

2.1 Liczba transakcji

Według danych od wydawców kart płatniczych, w III kw. 2023 r. przeprowadzono przy użyciu kart płatniczych 2,6 mld transakcji (gotówkowych oraz bezgotówkowych)[2]. W porównaniu z II kw. 2023 r. liczba ta zwiększyła się o 104,2 mln, tj. o 4,1% (wykres 4).

Do kategorii transakcji kartowych, o których informacje są przekazywane przez wydawców kart płatniczych do NBP, zalicza się wszystkie rodzaje transakcji, jakie można przeprowadzić przy użyciu karty, np. wypłaty gotówki z bankomatu, wypłaty gotówki w kasie banku, wypłaty sklepowe (*cash back*), płatności bezgotówkowe w punktach handlowo-usługowych i płatności bezgotówkowe za pośrednictwem Internetu. Przedstawiane dane obejmują wszystkie transakcje dokonane przy użyciu kart – zarówno operacje na terenie Polski, jak i poza jej granicami.

Wykres 4. Liczba i wartość transakcji kartami płatniczymi w okresie IV kw. 2019 r. – III kw. 2023 r.

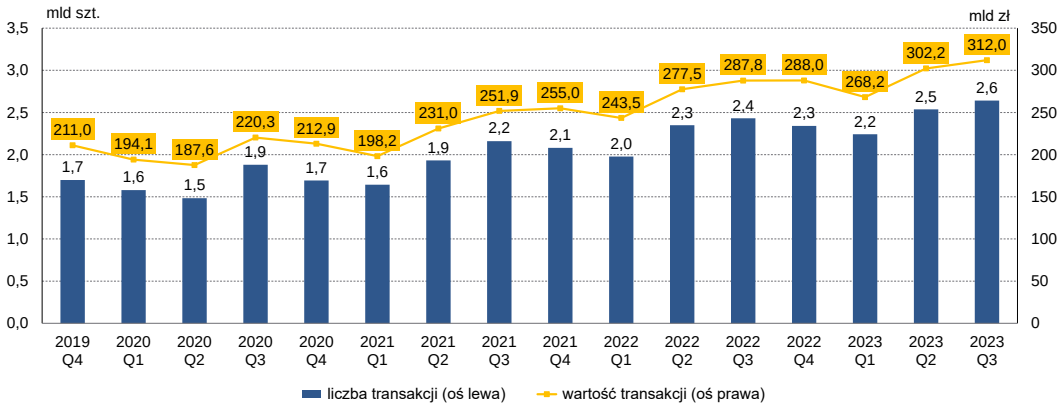

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart płatniczych

W III kw. 2023 r. dominująca część transakcji (94,3%) była nadal dokonywana kartami debetowymi. Znacznie rzadziej transakcje realizowano z użyciem kart kredytowych (5,3%), kart przedpłaconych (0,4%) oraz kart obciążeniowych (0,1%). Wskaźniki te nie uległy zmianie w porównaniu z poprzedzającym kwartałem.

[2] Dane o liczbie transakcji są publikowane na stronie internetowej NBP: https://static.nbp.pl/systemy/platniczy/transakcje_liczba.xlsx

2.2 Wartość transakcji

W analizowanym okresie przy użyciu kart płatniczych dokonano transakcji na kwotę 312,0 mld zł[3]. Wartość ta w porównaniu z II kw. 2023 r. zwiększyła się o 9,8 mld zł, tj. o 3,2% (wykres 4). Średnia wartość transakcji (gotówkowych oraz bezgotówkowych) przeprowadzonej kartą płatniczą wyniosła 118,1 zł, w kwartale poprzedzającym było to 119,1 zł (tabela 2, str. 20). Innym wskaźnikiem charakteryzującym zachowania użytkowników kart płatniczych jest średnia liczba transakcji przeprowadzanych kartą. W III kw. 2023 r. na jedną kartę przypadało średnio 58,7 transakcji (w II kw. 2023 r. 56,6 transakcji).

Udział transakcji gotówkowych w wartości transakcji kartami płatniczymi dokonanymi w analizowanym okresie wyniósł 42,5%. Jako transakcje gotówkowe realizowane przy użyciu tych kart rozumiane są: wypłaty z bankomatów, wypłaty w kasach banków oraz wypłaty sklepowe (*cash back*).

2.3 Transakcje bezgotówkowe

W III kw. 2023 r., według danych przekazanych przez wydawców kart płatniczych, przeprowadzono 2,5 mld transakcji bezgotówkowych. W porównaniu z poprzedzającym kwartałem liczba ta wzrosła o 105,8 mln transakcji (o 4,4%). Transakcje bezgotówkowe stanowiły 94,9% liczby wszystkich transakcji dokonanych kartami płatniczymi (wykres 5).

Wykres 5. Udział transakcji bezgotówkowych i gotówkowych w ogólnej liczbie oraz wartości transakcji kartami płatniczymi w okresie III kw. 2022 r. – III kw. 2023 r.

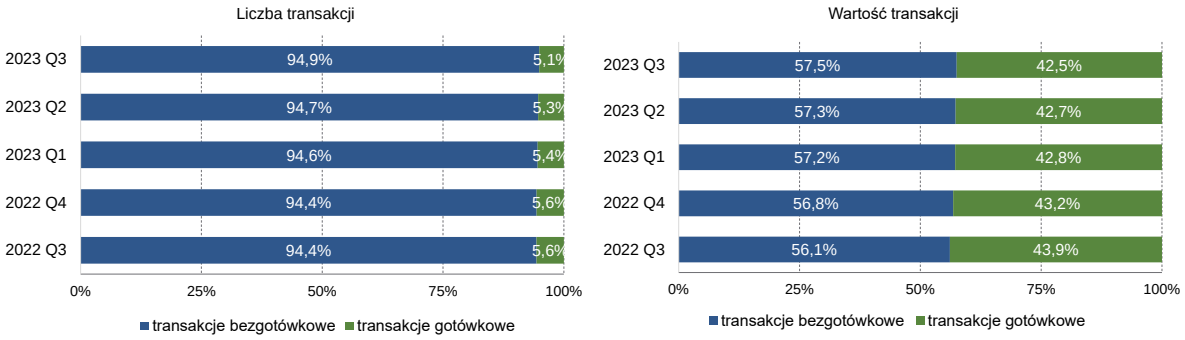

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart płatniczych

W wartości transakcji przeprowadzonych przy użyciu kart płatniczych przeważają, choć w znacznie mniejszym stopniu niż w ich liczbie, transakcje bezgotówkowe (57,5%). W omawianym kwartale wskaźnik ten zwiększył się o 0,2 pkt. procentowego (wykres 5). Przy użyciu kart

[3] Dane dotyczące wartości transakcji są publikowane na stronie internetowej NBP: https://static.nbp.pl/systemy/platniczy/transakcje_wartosc.xlsx

płatniczych w III kw. 2023 r. dokonano w Polsce transakcji bezgotówkowych o wartości 179,5 mld zł (wzrost o 6,3 mld zł w porównaniu z poprzedzającym kwartałem).

W analizowanym okresie średnia wartość transakcji bezgotówkowej dokonanej kartą płatniczą wyniosła 71,6 zł (w II kw. 2023 r. wynosiła 72,1 zł). Jedna karta płatnicza posłużyła do realizacji średnio 55,7 transakcji bezgotówkowych, 53,5 w kwartale poprzedzającym (wykres 6).

Wykres 6. Średnia liczba płatności bezgotówkowych realizowanych pojedynczą kartą płatniczą i średnia wartość płatności bezgotówkowej w okresie IV kw. 2019 r. – III kw. 2023 r.

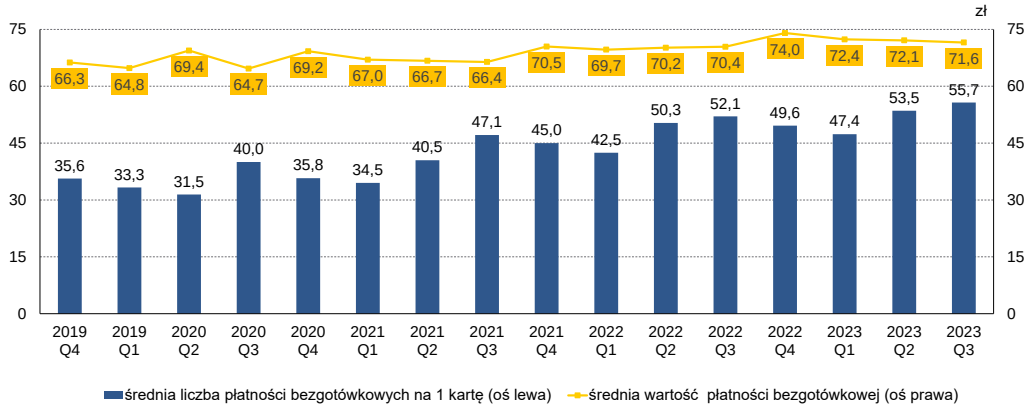

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart płatniczych

Drugim źródłem informacji o transakcjach przeprowadzonych przy użyciu kart płatniczych są agenci rozliczeniowi działający na polskim rynku. Rejestrują oni przeprowadzane przez klientów polskich oraz zagranicznych transakcje w punktach handlowo-usługowych, akceptujących elektroniczne instrumenty płatnicze na terenie kraju. Są to głównie transakcje bezgotówkowe, przeprowadzane w terminalach POS bądź w Internecie. Sprawozdawczość ta obejmuje również transakcje gotówkowe w formie wypłat sklepowych.

Z danych uzyskanych od agentów rozliczeniowych[4] wynika, że w III kw. 2023 r. zarejestrowano blisko 2,5 mld transakcji kartami płatniczymi. W porównaniu z II kw. 2023 r. było ich więcej o 124,2 mln (wzrost o 5,3%). Wartość tych transakcji wyniosła 167,6 mld zł, co oznacza wzrost o 4,4%. W analizowanym okresie średnia wartość pojedynczej transakcji bezgotówkowej wyniosła 67,8 zł (w II kw. 2023 r. wyniosła 68,3).

Zgodnie z tymi danymi, w III kw. 2023 r. zrealizowano 62,1 mln transakcji kartami płatniczymi w Internecie (wykres 7), tj. mniej o 2,7 mln w porównaniu z kwartałem poprzedzającym (spadek o 4,2%). Udział transakcji internetowych w ogólnej liczbie płatności bezgotówkowych wyniósł 2,5% i w porównaniu z kwartałem poprzedzającym zmniejszył się o 0,3 punktu procentowego. W analizowanym okresie klienci dokonali przy użyciu kart płatniczych transakcji w Internecie na kwotę 10,0 mld zł. W porównaniu z II kw. 2023 r. wartość tych transakcji była większa

[4] Dane od agentów rozliczeniowych dotyczące rozliczeń transakcji kartami płatniczymi są publikowane na stronie internetowej NBP: https://static.nbp.pl/systemy/platniczy/akceptanci.xlsx

o 86,0 mln zł (wzrost o 0,9%). Transakcje kartami realizowane w Internecie stanowiły pod względem wartości 6,0% wszystkich transakcji bezgotówkowych (w II kw. 2023 r. udział ten wyniósł 6,2%).

Wykres 7. Liczba transakcji i wartość transakcji przy użyciu kart płatniczych przeprowadzanych w Internecie w okresie IV kw. 2019 r. – III kw. 2023 r.

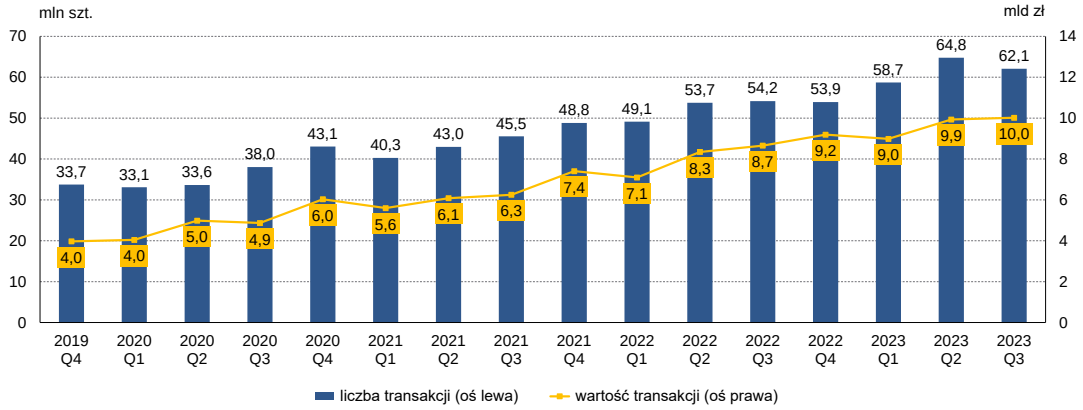

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od agentów rozliczeniowych

2.4 Transakcje zbliżeniowe

Transakcje zbliżeniowe odbywają się bezstykowo (konieczne jest jedynie zbliżenie karty do terminala). Podanie kodu PIN jest wymagane dla realizacji płatności powyżej 100 zł. W III kw. 2023 r. dokonano w Polsce 2,2 mld transakcji zbliżeniowych (wykres 8). W porównaniu z II kw. 2023 r. liczba takich transakcji zwiększyła się o 83,6 mln, tj. o 4,0%. Ich wartość wyniosła 136,8 mld zł i była większa o 3,1 mld zł (wzrost o 2,3%). Transakcjami zbliżeniowymi są płatności dokonane przy użyciu tradycyjnych (plastikowych) kart płatniczych, aplikacji zainstalowanych w telefonie (smartfonie), innych nośników (zegarków, gadżetów i stickerów). Dokonanie transakcji zbliżeniowej z wykorzystaniem aplikacji zainstalowanej w telefonie lub innego nośnika wymaga wcześniejszego dodania karty płatniczej do wspomnianej aplikacji lub nośnika. Dane prezentowane w tym podrozdziale oraz tabeli 3 (str. 20) obrazują wykorzystanie w Polsce wszystkich dostępnych nośników.

Wykorzystanie funkcji zbliżeniowej kart płatniczych i innych urządzeń z nimi powiązanymi jest w Polsce powszechne. Według danych od wydawców kart, w III kw. 2023 r. transakcje zbliżeniowe stanowiły 97,0% wszystkich transakcji bezgotówkowych. Pod względem wartości udział transakcji zbliżeniowych wyniósł 94,8%. W III kw. 2023 r. oba wskaźniki były nieznacznie większe niż w kwartale poprzedzającym (wykres 9).

Wykres 8. Liczba i wartość transakcji zbliżeniowych w okresie IV kw. 2019 r. – III kw. 2023 r.

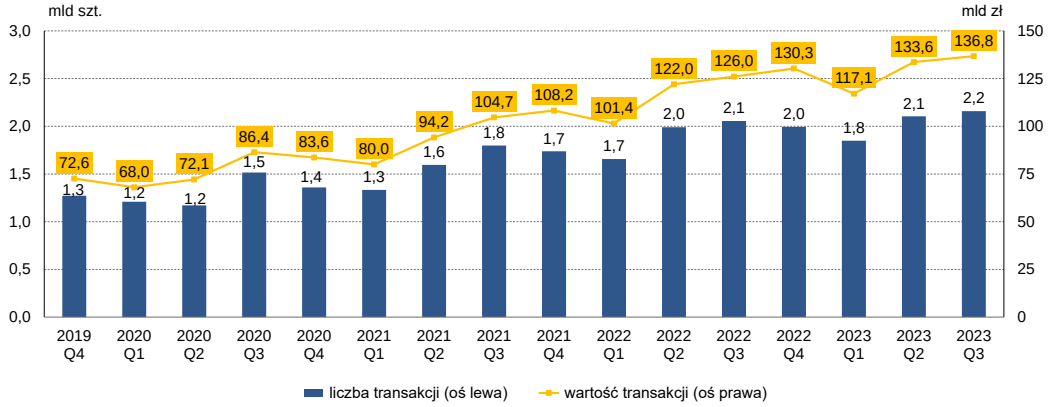

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart płatniczych

Wykres 9. Udział transakcji zbliżeniowych w liczbie i wartości transakcji bezgotówkowych w okresie III kw. 2022 r. – III kw. 2023 r.

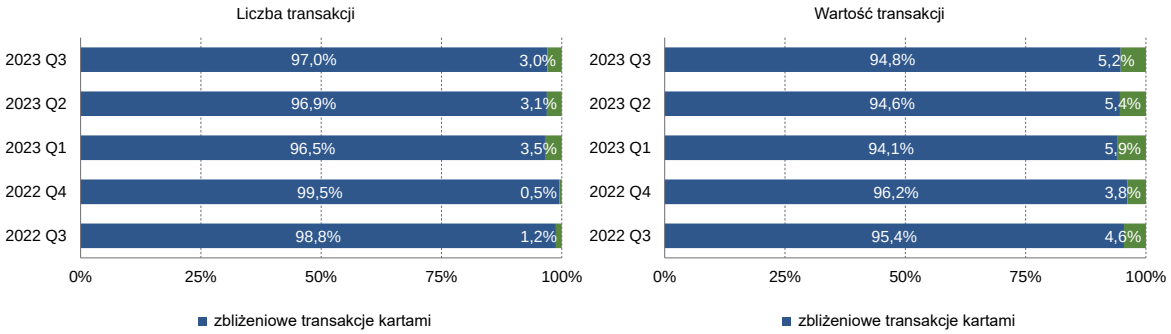

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart płatniczych

W analizowanym okresie średnia wartość transakcji zbliżeniowej wyniosła 62,5 zł i była nieznacznie mniejsza niż w kwartale poprzedzającym (wykres 10).

Wykres 10. Średnia wartość pojedynczej zbliżeniowej transakcji kartą płatniczą w okresie IV kw. 2019 r. – III kw. 2023 r.

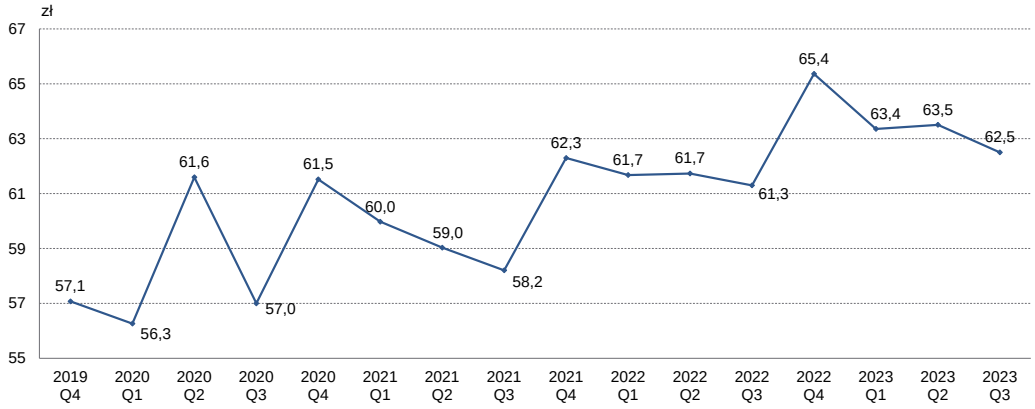

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart płatniczych

3. Infrastruktura rynku kart płatniczych

3.1 Bankomaty

Na koniec września 2023 r. w Polsce było 21,8 tys. bankomatów[5]. W III kw. 2023 r. liczba bankomatów zwiększyła się o 57 urządzeń (o 0,3%). Jako bankomaty rozumiane są zlokalizowane na terytorium Polski urządzenia dwojakiego rodzaju: tradycyjne bankomaty (umożliwiające jedynie wypłatę gotówki) oraz recyclery (umożliwiające zarówno wypłatę, jak i wpłatę gotówki). Urządzeń umożliwiających klientom dokonanie wpłaty gotówki (wpłatomatów i recyclerów) było zainstalowanych 11,5 tys. W III kw. 2023 r. liczba takich urządzeń zwiększyła się o 406, tj. o 3,7%.

W III kw. 2023 r. w bankomatach zrealizowano 152,3 mln transakcji (tj. wypłat gotówkowych oraz depozytów gotówkowych). W porównaniu z II kw. 2023 r. transakcji tych było mniej o 9,4 mln (o 5,8%).

Wypłaty gotówki są dominującym typem transakcji realizowanych w bankomatach. W III kw. 2023 r. stanowiły one 83,8% wszystkich transakcji bankomatowych (w poprzedzającym kwartale udział ten wyniósł 84,2%). W analizowanym okresie w bankomatach na terenie Polski odnotowano 127,5 mln transakcji wypłat gotówki, tj. mniej o 8,6 mln w porównaniu z II kw. 2023 r. (wykres 11). Wartość wypłat gotówki w bankomatach wyniosła 102,9 mld zł i była mniejsza o 6,8 mld zł (spadek o 6,2%).

Wykres 11. Liczba i wartość transakcji wypłaty gotówki przeprowadzanych w bankomatach w okresie IV kw. 2019 r. – III kw. 2023 r.

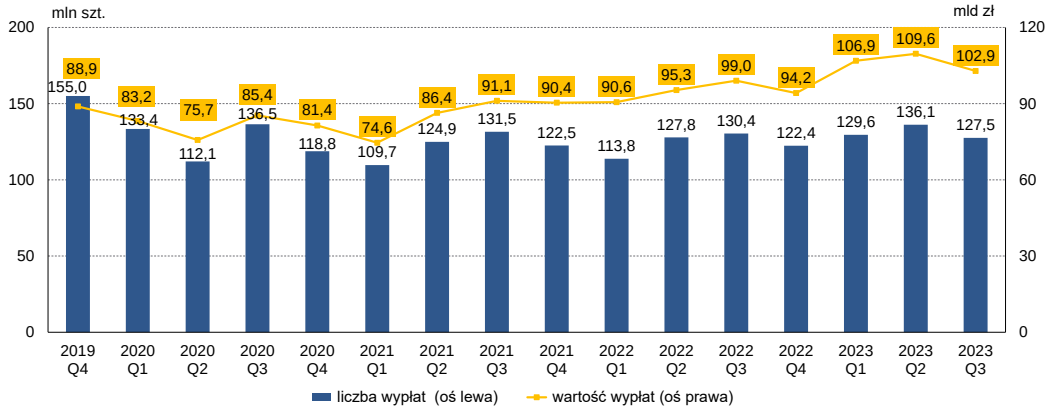

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od banków i niebankowych operatorów bankomatów

[5] Dane dotyczące transakcji w bankomatach są publikowane na stronie internetowej NBP: https://static.nbp.pl/systemy/platniczy/bankomaty.xlsx

W III kw. 2023 r. średnio dziennie realizowano w jednym bankomacie 63,5 wypłat gotówkowych. Średnia wartość pojedynczej wypłaty gotówkowej wyniosła 807 zł i była o 0,2% większa w porównaniu z II kw. 2023 r. (wykres 12).

Wykres 12. Średnia wartość transakcji wypłaty gotówki oraz wpłaty gotówki w bankomacie w okresie IV kw. 2019 r. – III kw. 2023 r.

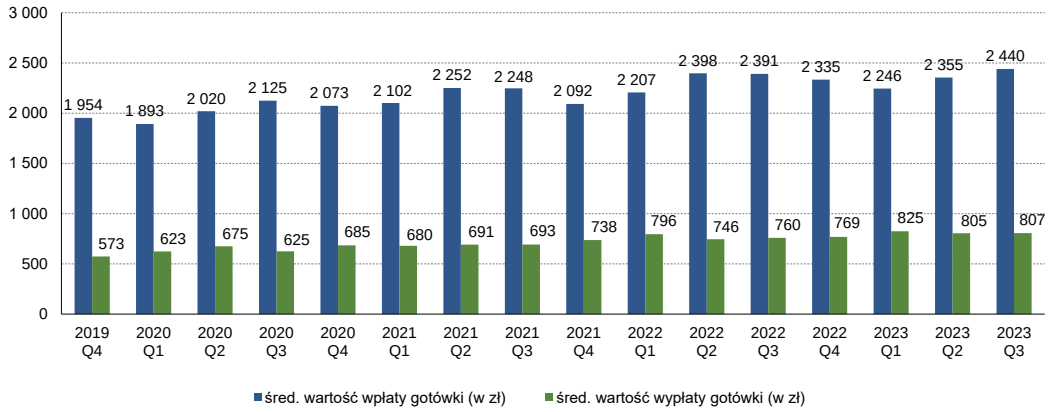

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od banków i niebankowych operatorów bankomatów

Średnia wartość wpłaty gotówkowej w III kw. 2023 r. wyniosła 2 440 zł (wzrost o 3,6% w porównaniu z kwartałem poprzedzającym). W analizowanym okresie odnotowano 24,7 mln wpłat gotówkowych w urządzeniach przyjmujących takie wpłaty (wykres 13). Takich operacji było mniej o 841,5 tys. w porównaniu z II kw. 2023 r. (spadek o 3,3%).

W III kw. 2023 r. średnia wartość transakcji bankomatowej, tj. uwzględniająca wszystkie wskazane wcześniej typy transakcji, wyniosła 1 071 zł, czyli była większa niż wspomniana średnia wartość wypłaty gotówki w bankomacie (tabela 4, str. 21). Różnica ta wynika z rosnącej skali depozytów gotówkowych, których przeciętna wartość jest większa niż przeciętna wartość wypłaty z bankomatu.

Wykres 13. Liczba i wartość transakcji wpłaty gotówki w urządzeniach umożliwiających takie wpłaty w okresie IV kw. 2019 r. – III kw. 2023 r.

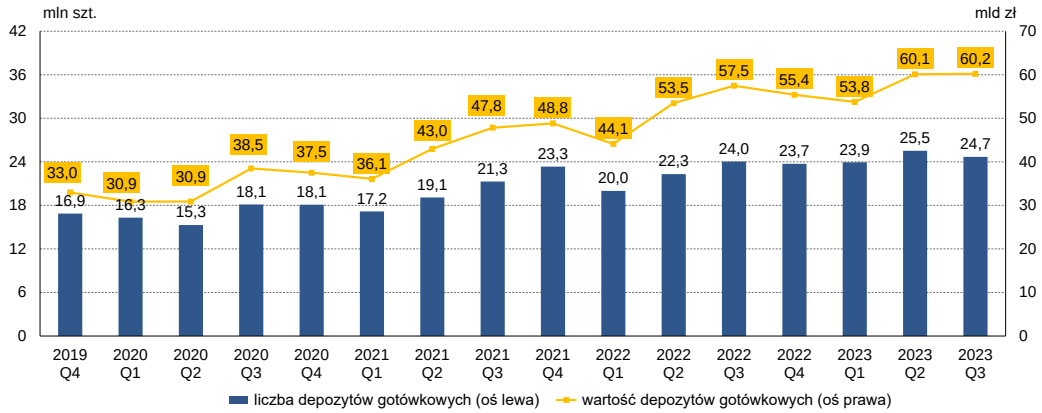

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od banków i niebankowych operatorów bankomatów

W III kw. średnio co szóstą transakcją dokonywaną w bankomatach była wpłata gotówki. Wpłaty te stanowiły 16,2% liczby wszystkich zarejestrowanych w bankomatach transakcji (udział ten był większy o 0,4 pkt. procentowego w porównaniu z II kw. 2023 r.). Wartość tych wpłat osiągnęła 60,2 mld zł (wzrost o 115,7 mln zł).

3.2 Akceptanci

Z danych uzyskanych od agentów rozliczeniowych wynika, że na koniec września 2023 r. na polskim rynku funkcjonowało 627,9 tys. akceptantów, mniej o 5,0 tys. w porównaniu z końcem czerwca 2023 r. (tabela 5, str. 22).

3.3 Punkty handlowo-usługowe

Z danych uzyskanych od agentów rozliczeniowych wynika, że na polskim rynku na koniec września 2023 r. działało 973,9 tys. punktów handlowo-usługowych akceptujących płatności dokonywane przy użyciu elektronicznych instrumentów płatniczych, co wynika. W III kw. 2023 r. po raz pierwszy od kilku lat liczba tych placówek zmniejszyła się – spadek o 13,8 tys. (o 1,4%). Powodem tego spadku jest przeprowadzona przez jednego z agentów rozliczeniowych weryfikacja umów z akceptantami. W wyniku tej weryfikacji wyeliminowano z raportowania wygasłe umowy.

3.4 Terminale POS

Na krajowym rynku systematycznie wzrasta liczba terminali płatniczych. Według danych przekazanych przez agentów rozliczeniowych, na koniec września 2023 r. funkcjonowało w Polsce 1,3 mln terminali, więcej o 15,9 tys. (1,3%) w porównaniu z końcem czerwca 2023 r. (wykres 14).

Wykres 14. Liczba terminali w okresie IV kw. 2019 r. – III kw. 2023 r.

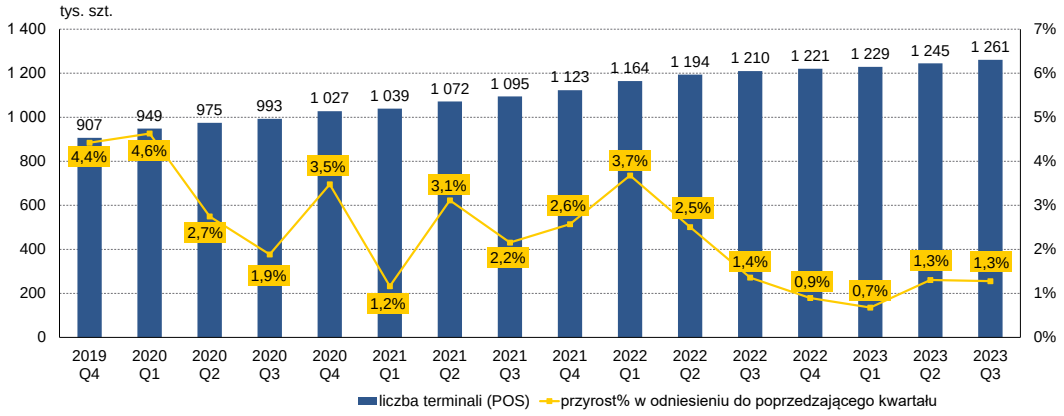

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od agentów rozliczeniowych

3.5 Punkty oferujące wypłaty sklepowe (*cash back*)

Usługa *cash back* (wypłata sklepowa) jest realizowana na rynku polskim od 2006 r. Umożliwia ona posiadaczom kart wypłatę gotówki przy okazji płacenia za zakupy w placówce handlowej. Użytkownik karty płatniczej równolegle z dokonywaniem transakcji bezgotówkowej (o dowolnej wartości) może zgłosić chęć dokonania dodatkowej transakcji w postaci wypłaty gotówki. Obydwie organizacje kart płatniczych tj. Mastercard oraz Visa, zwiększyły (we wrześniu 2022 r.) limit takiej wypłaty do 1 000 zł.

Na koniec września 2023 r. wypłatę gotówki oferowało swoim klientom około 285,2 tys. placówek handlowych (sklepy i supermarkety, stacje benzynowe, hotele, salony prasowe i inne punkty handlowo-usługowe). Oznacza to, że w III kw. 2023 r. liczba wspomnianych placówek zwiększyła się o 2,6 tys. (o 0,9%). Liczba terminali przystosowanych do obsługi wypłat sklepowych na koniec września 2023 r. wyniosła 389,5 tys. tj. więcej o 15,7 tys. niż trzy miesiące wcześniej (wzrost o 4,2%).

W III kw.2023 r. zarejestrowano 6,4 mln wypłat sklepowych, w porównaniu z II kw. 2023 r. było ich więcej o 90,3 tys. (wzrost o 1,4%). Liczba wypłat sklepowych jest niewielka względem liczby wypłat gotówki z bankomatów (127,5 mln transakcji). Wypłaty sklepowe to zaledwie 4,8% liczby wszystkich wypłat gotówki (suma wypłat z bankomatów i wypłat sklepowych).

Wartość zrealizowanych transakcji wypłat sklepowych wyniosła 1,1 mld zł. W porównaniu z II kw. 2023 r. wartość ta była większa o 49,3 mln zł, tj. o 4,8% (wykres 15). Dla porównania łączna wartość wypłat bankomatowych w III kw. 2023 r. (102,9 mld zł) była 100 razy większa niż wypłat sklepowych.

Wykres 15. Liczba i wartość wypłat sklepowych w okresie IV kw. 2019 r. – III kw. 2023 r.

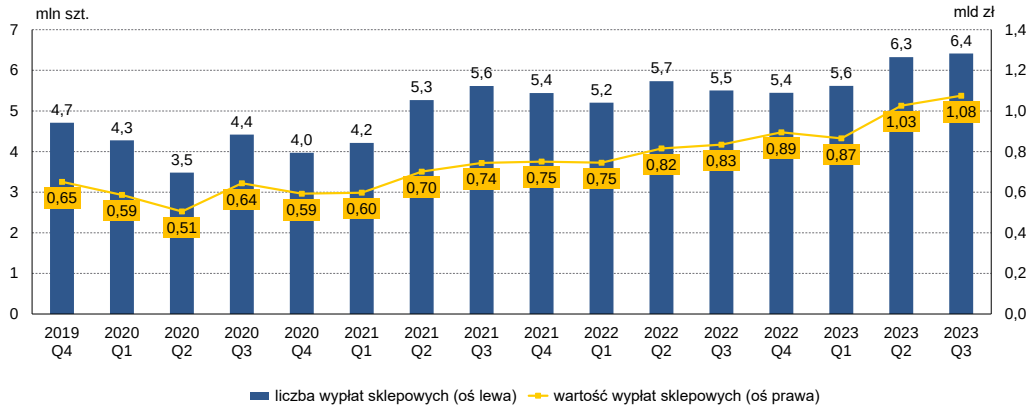

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart płatniczych

Średnia dzienna liczba wypłat sklepowych, wyniosła w III kw. 2023 r. 69,7 tys., co oznacza wzrost o 1,4% w porównaniu z kwartałem poprzedzającym (wykres 16). Średnia wartość pojedynczej transakcji wypłaty sklepowej wyniosła 167,6 zł i była większa o 3,3%. Wypłaty z bankomatu (806,6 zł) są średnio ponad 5-krotnie większe niż wypłaty sklepowe. Wypłaty sklepowe są wykorzystywane przez klientów głównie jako bieżące uzupełnienie gotówki w portfelu.

Wykres 16. Średnia dzienna liczba wypłat sklepowych i średnia wartość pojedynczej wypłaty sklepowej w okresie IV kw. 2019 r. – III kw. 2023 r.

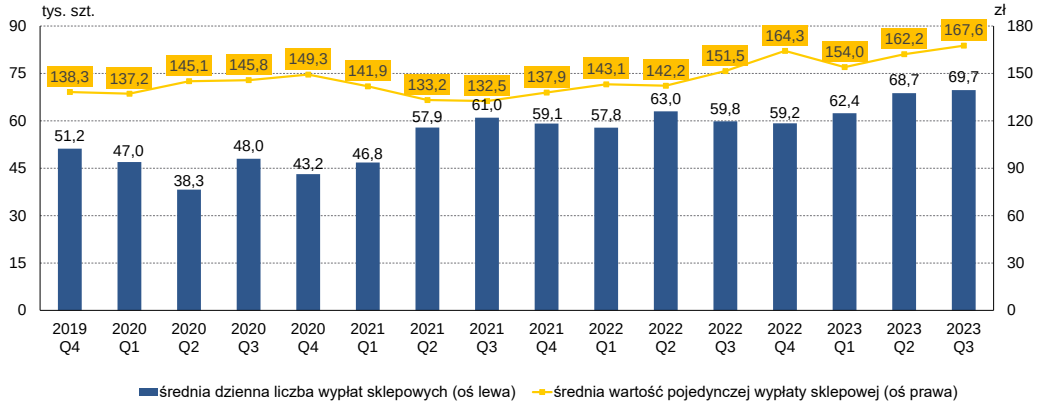

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart płatniczych

Tabele

Tabela 1. Liczba kart płatniczych w II i III kw. 2023 r.

Liczba kart płatniczych	2023 Q2	2023 Q3	Zmiana	Zmiana %
Ogółem	44 866 629	45 026 757	160 128	0,4%
Karty debetowe	37 761 984	38 321 780	559 796	1,5%
udział	84,2%	85,1%	0,9 pp	
Karty kredytowe	4 898 064	4 922 046	23 982	0,5%
udział	10,9%	10,9%	0	
Karty obciążeniowe	177 923	178 132	209	0,1%
udział	0,4%	0,4%	0	
Karty przedpłacone	2 028 658	1 604 799	- 423 859	- 20,9%
udział	4,5%	3,6%	- 0,9 pp	
Karty z paskiem magnetycznym oraz mikroprocesorem	42 892 949	43 481 968	589 019	1,4%
udział	95,6%	96,6%	1,0 pp	
Karty tylko z paskiem magnetycznym	958 359	555 901	- 402 458	- 42,0%
udział	2,1%	1,2%	- 0,9 pp	
Karty wirtualne	800 245	804 112	3 867	0,5%
udział	1,8%	1,8%	0	
Karty tylko z mikroprocesorem EMV	214 866	184 668	- 30 198	- 14,1%
udział	0,5%	0,4%	- 0,1 pp	
Karty dla klientów indywidualnych	39 970 449	40 527 159	556 710	1,4%
udział	89,1%	90,0%	0,9 pp	
Karty dla klientów biznesowych	4 896 180	4 499 598	- 396 582	- 8,1%
udział	10,9%	10,0%	- 0,9 pp	
Karty aktywne[1]	33 082 348	33 461 535	379 187	+ 1,1%
udział	73,7%	74,3	0,6 pp	

Uwaga: [1] kartę uznaje się za aktywną, jeśli w kwartale zarejestrowano nią co najmniej jedną transakcję.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart płatniczych

Tabela 2. Transakcje kartami płatniczymi w II i III kw. 2023 r.

Transakcje kartami płatniczymi	2023 Q2	2023 Q3	Zmiana	Zmiana %
Ogółem				
Liczba transakcji	2 537 215 429	2 641 464 093	104 248 664	4,1%
Wartość transakcji (w zł)	302 208 028 854	312 024 102 900	9 816 074 046	3,2%
Średnia liczba transakcji na jedną kartę	56,6	58,7	2,1	3,7%
Średnia wartość transakcji (w zł)	119,1	118,1	- 1,0	- 0,8%
Transakcje bezgotówkowe				
Liczba (w szt.)	2 402 275 021	2 508 084 113	105 809 092	4,4%
Udział	94,7%	94,9%	0,2 pp	
Wartość (w zł)	173 204 621 582	179 464 554 525	6 259 932 943	3,6%
Udział	57,3%	57,5%	0,2 pp	
Średnia liczba transakcji na jedną kartę	53,5	55,7	2,2	4,1%
Średnia wartość transakcji (w zł)	72,1	71,6	- 0,5	- 0,7%
Transakcje gotówkowe				
Liczba (w szt.)	134 940 408	133 379 980	- 1 560 428	- 1,2%
udział	5,3%	5,1%	- 0,2 pp	
Wartość (w zł)	129 003 407 272	132 559 548 375	3 556 141 103	2,8%
udział	42,7%	42,5%	- 0,2 pp	
Średnia liczba transakcji na jedną kartę	3,01	2,96	- 0,05	- 1,7%
Średnia wartość transakcji (w zł)	956,0	993,9	37,9	4,0%

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart płatniczych

Tabela 3. Transakcje zbliżeniowe kartami płatniczymi w II i III kw. 2023 r.

Transakcje zbliżeniowe	2023 Q2	2023 Q3	Zmiana	Zmiana %
Liczba terminali zbliżeniowych	1 244 907	1 260 803	15 896	1,3%
Liczba kart zbliżeniowych	43 220 009	43 605 518	386 509	0,9%
udział w kartach płatniczych	96,3%	96,8%	0,5 pp	
Liczba nośników umożliwiających płatności zbliżeniowe[1]	54 287 433	55 392 285	1 104 852	2,0%
Liczba transakcji zbliżeniowych kartami	2 104 437 010	2 188 084 949	83 647 939	4,0%
udział w transakcjach bezgotówkowych kartowych	96,9%	97,0%	0,1 pp	
Wartość transakcji zbliżeniowych kartami (zł)	133 644 722 250	136 756 623 138	3 111 900 888	2,3%
udział w transakcjach bezgotówkowych kartowych	94,6%	94,8%	0,2 pp	
Średnia wartość transakcji zbliżeniowej kartą (zł)	63,5	62,5	- 1,0	- 1,6%

Uwaga: [1] nośniki umożliwiające płatności zbliżeniowe – tradycyjne (plastikowe) karty płatnicze z funkcją zbliżeniową, aplikacje zainstalowane w telefonie oraz inne nośniki (zegarki, opaski oraz stickery).

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart płatniczych

Tabela 4. Transakcje w bankomatach w II i III kw. 2023 r.

	2023 Q2	2023 Q3	Zmiana	Zmiana %
Bankomaty				
Liczba bankomatów[1]	21 768	21 825	57	0,3%
Liczba transakcji	161 734 398	152 290 045	- 9 444 353	- 5,8%
Wartość transakcji (w zł)	169 753 203 086	163 112 414 084	- 6 640 789 002	- 3,9%
Średnia wartość transakcji (w zł)	1 049,6	1 071,1	21,5	2,0%
Średnia dzienna liczba transakcji w bankomacie[1]	81,7	75,9	- 5,8	- 7,1%
Depozyty gotówkowe we wpłatomatach				
Liczba wpłatomatów[2]	11 057	11 463	406	3,7%
Liczba depozytów gotówkowych	25 518 666	24 677 145	- 841 521	- 3,3%
udział w transakcjach bankomatowych	15,8%	16,2%	0,4 pp	
Wartość depozytów gotówkowych (w zł)	60 102 918 811	60 218 594 356	115 675 546	0,2%
udział w transakcjach bankomatowych	35,4%	36,9%	1,5 pp	
Średnia wartość depozytu gotówkowego (w zł)	2 355,3	2 440,3	85,0	3,6%
Średnia dzienna liczba depozytów we wpłatomacie[2]	25,4	23,4	- 2,0	- 7,7%
Wypłaty gotówki w bankomatach				
Liczba wypłat	136 134 697	127 544 886	- 8 589 811	- 6,3%
udział w transakcjach bankomatowych	84,2%	83,8%	- 0,4 pp	
Wartość wypłat (w zł)	109 627 239 307	102 873 599 391	- 6 753 639 915	- 6,2%
udział w transakcjach bankomatowych	64,6%	63,1%	- 1,5 pp	
Średnia wartość wypłaty (w zł)	805,3	806,6	1,3	0,2%
Średnia dzienna liczba wypłat w bankomacie	68,7	63,5	- 5,2	- 7,6%

Uwaga: [1] bankomat – urządzenie umożliwiające wypłatę gotówki oraz urządzenie umożliwiające zarówno wypłatę, jak i wpłatę gotówki (recycler), [2] wpłatomat – urządzenie umożliwiające jedynie wpłatę gotówki oraz recycler.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od operatorów bankomatów

Tabela 5. Transakcje przeprowadzone przez agentów rozliczeniowych w II i III kw. 2023 r.

Rynek akceptacji kart płatniczych	2023 Q2	2023 Q3	Zmiana	Zmiana %
Ogółem				
Liczba akceptantów	632 894	627 937	- 4 957	- 0,8%
Liczba punktów handlowo-usługowych	987 642	973 851	- 13 791	- 1,4%
Liczba transakcji	2 349 569 789	2 473 732 538	124 162 749	5,3%
Wartość transakcji (w zł)	160 503 116 979	167 608 769 568	7 105 652 589	4,4%
Średnia wartość transakcji (w zł)	68,3	67,8	- 0,5	- 0,8%
Średnia dzienna liczba transakcji	25 538 802	26 888 397	1 349 595	5,3%
Terminale POS				
Liczba akceptantów	582 642	577 661	- 4 981	- 0,9%
Liczba punktów handlowo-usługowych	905 063	890 867	- 14 196	- 1,6%
Liczba terminali POS	1 244 907	1 260 803	15 896	1,3%
Liczba transakcji	2 278 476 190	2 405 256 667	126 780 477	5,6%
Wartość transakcji (w zł)	149 545 433 927	156 515 812 122	6 970 378 195	4,7%
Średnia wartość pojedynczej transakcji (w zł)	65,6	65,1	- 0,5	- 0,9%
Średnia dzienna liczba transakcji w terminalu	19,9	20,7	0,8	4,2%
Transakcje w Internecie				
Liczba akceptantów	50 252	50 276	24	0,0%
Liczba punktów handlowo-usługowych	82 579	82 984	405	0,5%
Liczba transakcji	64 767 692	62 060 650	- 2 707 042	- 4,2%
udział w transakcjach bezgotówkowych	2,8%	2,5%	- 0,3 pp	
Wartość transakcji (w zł)	9 931 836 455	10 017 817 368	85 980 913	0,9%
udział w transakcjach bezgotówkowych	6,2%	6,0%	- 0,2 pp	
Średnia wartość transakcji (w zł)	153,3	161,4	8,1	5,3%
Średnia dzienna liczba transakcji	703 997	674 572	- 29 424	- 4,2%
Wypłaty sklepowe (*cash back*)				
Liczba punktów handlowo-usługowych	282 643	285 214	2 571	0,9%
Liczba terminali POS[1]	373 877[1]	389 529	15 652	4,2%
Liczba transakcji	6 324 906	6 415 220	90 314	1,4%
Wartość transakcji (w zł)	1 025 846 597	1 075 140 078	49 293 481	4,8%
Średnia wartość transakcji (w zł)	162,2	167,6	5,4	3,3%
Średnia dzienna liczba transakcji	68 749	69 731	982	1,4%

Uwaga: [1] liczba terminali obsługujących wypłaty sklepowe za II kw. 2023 r. różni się od liczby publikowanej w poprzedniej edycji opracowania, gdyż jeden z agentów rozliczeniowych w kolejnych sprawozdaniach istotnie skorygował dane przekazane za ten okres.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od agentów rozliczeniowych

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba kart płatniczych oraz liczba kart płatniczych aktywnych w okresie IV kw. 2019 r. – III kw. 2023 r. 5

Wykres 2. Struktura wydanych kart płatniczych według rodzaju kart i poszczególnych systemów kartowych na koniec II i III kw. 2023 r. 6

Wykres 3. Liczba wyemitowanych kart zbliżeniowych oraz udział kart zbliżeniowych w liczbie wszystkich kart płatniczych w okresie IV kw. 2019 r. – III kw. 2023 r. 8

Wykres 4. Liczba i wartość transakcji kartami płatniczymi w okresie IV kw. 2019 r. – III kw. 2023 r. 9

Wykres 5. Udział transakcji bezgotówkowych i gotówkowych w ogólnej liczbie oraz wartości transakcji kartami płatniczymi w okresie III kw. 2022 r. – III kw. 2023 r. 10

Wykres 6. Średnia liczba płatności bezgotówkowych realizowanych pojedynczą kartą płatniczą i średnia wartość płatności bezgotówkowej w okresie IV kw. 2019 r. – III kw. 2023 r. 11

Wykres 7. Liczba transakcji i wartość transakcji przy użyciu kart płatniczych przeprowadzanych w Internecie w okresie IV kw. 2019 r. – III kw. 2023 r. 12

Wykres 8. Liczba i wartość transakcji zbliżeniowych w okresie IV kw. 2019 r. – III kw. 2023 r. 12

Wykres 9. Udział transakcji zbliżeniowych w liczbie i wartości transakcji bezgotówkowych w okresie III kw. 2022 r. – III kw. 2023 r. 13

Wykres 10. Średnia wartość pojedynczej zbliżeniowej transakcji kartą płatniczą w okresie IV kw. 2019 r. – III kw. 2023 r. 13

Wykres 11. Liczba i wartość transakcji wypłaty gotówki przeprowadzanych w bankomatach w okresie IV kw. 2019 r. – III kw. 2023 r. 14

Wykres 12. Średnia wartość transakcji wypłaty gotówki oraz wpłaty gotówki w bankomacie w okresie IV kw. 2019 r. – III kw. 2023 r. 15

Wykres 13. Liczba i wartość transakcji wpłaty gotówki w urządzeniach umożliwiających takie wpłaty w okresie IV kw. 2019 r. – III kw. 2023 r. 15

Wykres 14. Liczba terminali w okresie IV kw. 2019 r. – III kw. 2023 r. 16

Wykres 15. Liczba i wartość wypłat sklepowych w okresie IV kw. 2019 r. – III kw. 2023 r. 17

Wykres 16. Średnia dzienna liczba wypłat sklepowych i średnia wartość pojedynczej wypłaty sklepowej w okresie IV kw. 2019 r. – III kw. 2023 r. 18

Spis tabel

Tabela 1. Liczba kart płatniczych w II i III kw. 2023 r. 19
Tabela 2. Transakcje kartami płatniczymi w II i III kw. 2023 r. 20
Tabela 3. Transakcje zbliżeniowe kartami płatniczymi w II i III kw. 2023 r. 20
Tabela 4. Transakcje w bankomatach w II i III kw. 2023 r. 21
Tabela 5. Transakcje przeprowadzone przez agentów rozliczeniowych w II i III kw. 2023 r. 22

www.nbp.pl